МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ГО “ВСЕУКРАЇНСЬКА АСАМБЛЕЯ ДОКТОРІВ НАУК
З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”
МІЖНАРОДНА КАДРОВА АКАДЕМІЯ
UNIVERSIDAD CENTRAL DEL ECUADOR
UNIVERSIDAD TECNOLOGICA ISRAEL (REPÚBLICA DE ECUADOR)
“ANANIA SHIRAKATSI” UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATION (ARMENIA)

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 8

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 30-річчю МАУП

“Актуальні проблеми модернізації
недержавного сектору освіти в Україні
у контексті світових тенденцій і національної практики”

м. Київ, МАУП, 11 квітня 2019 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2019

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 3 від 27.03.19)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 8: Матеріали Міжнар. наук. конф. "Актуальні проблеми модернізації недержавного сектору освіти в Україні у контексті світових тенденцій і націо нальної практики", 11 квітня 2019 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2019. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2019
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2019

Костюк Т. О.
Інституційні механізми впровадження інтернаціоналізації вищої освіти в українських ЗВО різних форм власності *167*

Sobol T. V.
Interaction of systems: civil society — state — non-state university in terms of freedom and responsibility *170*

Циганюк Ю. В.
Нормативно-правове регулювання принципів функціонування недержавного сектору освіти *173*

Celi S. F., Remache A. P.
Tutorías académicas para la mejora del desempeño en instituciones de educación superior *175*

Lopez M.
Education in private universities that teach masters related to public activities in ecuador for the benefit of civil society *178*

Mayorga T. C., Yarad P. V.
Experiencia de estudiantes ecuatorianos en programas de posgrados en educación superior ucraniana *181*

Shestopalova I. O.
Peculiar features of teaching a professional foreign language in a private institution of higher education *185*

Абдулов Р. М.
Неформальное бизнес-образование как фактор повышения мобильности негосударственных вузов *187*

Бондаренко Н. О.
Політико-правові та організаційно-управлінські засади функціонування недержавної освіти в Україні *189*

Матюхін В. О., Кобзєва О. В., Шульжик Ю. О.
Гнучкі компетенції SOFT SKILLS — інструмент модернізації сектору недержавної освіти *193*

Каракасіді О. Ф., Золотарьова О. А.
Проблемні питання правового статусу недержавного вищого закладу освіти *197*

Коломієць І. С.
Окремі питання модернізації вищої освіти України у контексті Болонського процесу *200*

Беспала А. П.
Основні засади і принципи діяльності університетів третього віку *202*

Панасюк О. П., Волошина С. М.
Недержавна вища освіта в Україні та Польщі: порівняльний аналіз *204*

Горбач Л. М., Борбелюк І. В.
Правовий статус недержавних ЗВО в контексті реформування вищої освіти в Україні *208*

Мороз І. В.
Вивчення актуальних інститутів права в недержавних закладах вищої освіти як гарантія розбудови держави та формування громадянського суспільства *211*

Л. М. ГОРБАЧ
канд. екон. наук, зав. каф. екон. та менедж.,
Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського МАУП

І. В. БОРБЕЛЮК
ст. викл. каф. права, Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського МАУП

ПРАВОВИЙ СТАТУС НЕДЕРЖАВНИХ ЗВО В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Закон України "Про вищу освіту" (2014 р.) [6] задав нові правові напрямки для здійснення докорінних змін. Тому не дивними були очікування науково-педагогічної спільноти ЗВО недержавної форми власності, зокрема, щодо рівних правил гри для всіх суб'єктів ринку освітніх послуг.

Статтями 44 та 72 Закону України "Про вищу освіту" [6] передбачено однаковий доступ до державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою для закладів державної, комунальної та недержавної форм власності. Законом виразно встановлено, що абітурієнти самі повинні обрати ті ЗВО, у яких би вони хотіли б здобути вищу освіту за державні кошти. Рівність прав закладів освіти додатково підтверджується 32 статтею цього закону. Однак ці законодавчі норми залишились лише деклараціями. Як і раніше, недержавним ЗВО не дозволено брати участь у конкурсі при розподілі державного замовлення у сфері вищої освіти. Продовжує діяти норма Постанови Кабінету Міністрів від 20.05.2013 р., згідно із якою "виконавцями державного замовлення можуть бути вищі, професійно-технічні навчальні заклади, заклади післядипломної освіти, наукові установи державної та комунальної форми власності" [4]. Такий підхід зумовлює дискримінацію ЗВО приватної форми власності, невиправдано обмежує їхню конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг і порушує права громадян, які навчаються та працюють у приватних ЗВО.

Все-таки у сучасній системі вищої освіти частково впроваджений сучасніший підхід — "гроші ходять за студентом". Він стосується осіб старших 45 років, які здобувають освіту за рахунок коштів Державного фонду зайнятості. Такі особи отримують у Державній службі зайнятості ваучер на навчання на фіксовану суму й самостійно вирішують, у якому навчальному закладі вони здобуватимуть освіту. Недержавні ЗВО демонструють успішний приклад реалізації ваучерних програм [2, с. 12]. Ще одна можливість для недержавного ЗВО отримати державне фінансування — це навчання людей з інвалідністю за рахунок коштів Державного фонду соціального захисту інвалідів [8]. Ці винятки з правил підтверджують те, що систему "державного замовлення", успадковану з радянських часів, слід було б докорінно переглянути й надати абітурієнтам право, підкріплене відповідним фінансуванням з боку держави, вибору ЗВО незалежно від форми власності.

Наразі у недержавних закладах освіти також готуються не тільки бакалаври та магістри, а й майбутні наукові кадри нашої держави: аспіранти та докторанти, працюють спеціалізовані вчені ради з захисту кандидатських та докторських дисертацій, функціонують науково-дослідні центри, видаються наукові журнали, проводяться наукові конференції тощо. Недержавні ЗВО демонструють низку результативних заходів щодо інтеграції вищої освіти й науки у європейський академічний простір,

запрошуючи до себе лекторів з університетів ЄС, лауреатів Нобелівської премії, створюючи спільні кафедри та розробляючи спільні дослідницькі проекти [1, с. 73].

Проведений аналіз нормативно-правової бази, яка регулює питання здійснення діяльності у сфері вищої освіти, дозволяє стверджувати, що чинна державна політика в Україні законодавчо декларує рівність прав ЗВО, а фактично дискримінує недержавні ЗВО на інституційному рівні. Окрім дискримінації щодо державного замовлення, існують і правообмеження для приватних ЗВО в податковому законодавстві [3]. Недержавні ЗВО оподатковуються на умовах комерційного підприємства, не мають пільг на комунальні послуги, сплату податку на землю тощо. А державні ЗВО, навіть із великою кількістю контрактників, оподатковуються на пільгових умовах. Окрім того, Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" (ст. 37) встановлює доплату для недержавних ЗВО (в міру фінансових можливостей) своїм працівникам до рівня наукової пенсії [7], коли такі самі працівники державних закладів вищої освіти, отримують все за рахунок Державного бюджету.

Дискримінації існують і у сфері наукових досліджень. Так, Постанова КМУ "Про затвердження Порядку формування і виконання замовлення на проведення фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та виконання науково-технічних (експериментальних) розробок за рахунок коштів державного бюджету" встановлю фінансування таких досліджень тільки у державних ЗВО [5].

Таким чином, вища освіта, надана державними ЗВО, розглядається як втілення суспільного блага, а вища освіта, надана в недержавних ЗВО, — як приватне благо, оскільки ними пропонуються комерційні послуги. Виникає питання щодо навчання за контрактом у державних ЗВО: це суспільне благо чи комерційна послуга, яка надається за кошти платників податків? Вважається, що за приватною освітою стоїть лише приватний бізнес-інтерес засновників та інтереси особистості. Хоча, у недержавних ЗВО України навчаються майбутні медики і педагоги, історики і філософи, програмісти і філологи, архітектори і дизайнери, художники і хореографи, режисери і актори, спеціалісти із соціальної роботи та соціальної реабілітації.

В умовах ринкової економіки набагато ефективнішою видається така державна політика, за якої доступні для всіх університети співіснують із приватними, що користуються державною підтримкою у вигляді пільгового оподатковування, фінансування фундаментальних досліджень, субсидій. Адже недержавні ЗВО, зазвичай, є мобільними гравцями освітнього ринку. Їх діяльність спрямована на мінливі потреби ринку праці, тому вони мають змогу оперативно запроваджувати нові спеціальності, потреба в яких виникає на етапі формування суспільства знання; забезпечити стажування молодих вчених у міжнародних освітніх та наукових інституціях; проводити моніторинг наукових та освітніх досягнень із впровадження освіти для сталого розвитку тощо.

Такі можливості недержавних ЗВО цілком відповідають сучасним уявленням щодо завдань вищої освіти у суспільстві та ролі університетів у суспільному розвитку. З огляду на це має бути переосмислене ставлення держави до українських недержавних ЗВО і до вищої освіти в цілому. Вона повинна розглядатися як інвестиційна сфера й суспільне благо незалежно від форми власності. Чинна державна політика щодо недержавних ЗВО потребує перегляду: доцільним видається запровадження персональних освітніх ваучерів ("гроші ходять за студентом") замість розміщення державних замовлень винятково у державних та муніципальних навчальних закладах; створення рівних умов у використанні земельних ділянок, споруд, обладнання для державних та недержавних ЗВО; надання пільгових кредитів недержавним ЗВО та їх студентам; стимулювання розвитку науково-дослідницьких програм у недержавних ЗВО.

Джерела

1. Буяшенко В. В. Сталий розвиток і сучасна парадигма освіти // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. — 2017. — № 2. — С. 72–74.
2. Ніколаєв Є. Реформа вищої освіти України: реалізація профільного закону в 2014–2016 рр. / Є. Ніколаєв, О. Длугопольський. — К., 2016. — 23 с.
3. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 № 2755-17 (із змінами). // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
4. Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 трав. 2013 р. № 363 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/363-2013-%D0%BF.
5. Про затвердження Порядку формування і виконання замовлення на проведення фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та виконання науково-технічних (експериментальних) розробок за рахунок коштів державного бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1084. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1084-2004-%D0%BF.
6. Про вищу освіту: Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.
7. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-19. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу:: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19 (дата звернення: 15.03.2017).
8. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.2017 № 875-12 (із подальшими змінами). // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12 (дата звернення 20.08.2017)